

گزارش

در جهل‌ونبجمن سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی مطرح شد

طالقانی و جوانان امروز

شرق؛ جهل‌ونبجمن سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی با حضور علاقه‌مندان به اندیشه‌های او بعدازظهر روز پنجشنبه ۲۲ شهریور در کانون توحید برگزار شد. این مراسم با عنوان «نسبت نسل جوان با طالقانی»، به میزبانی محمدمهدی جعفری و با سخنرانی جامعه‌شناسان عباس کاظمی و محسن حسام‌مظاهری همراه شد.
آنها در سخنان خود، نسبت نسل جوان امروز ایران با اندیشه و کنش مصلحان اجتماعی همچون طالقانی را بررسی کردند.

در ابتدا محمدمهدی جعفری از اعضای اصلی هیئت علمی کتابخانه آنلاین طالقانی و زمانه ما گفت: گذشت روزگاران و گسست نسلی ما را بر آن داشت که آیین سالگرد آیت‌الله طالقانی را به موضوع نسبت نسل جوان با طالقانی اختصاص دهیم. نسل جوان بیش از دیگران با آیت‌الله طالقانی بیگانه شده است.

او گفت آیت‌الله طالقانی در شرح حالی که در زندان قصر در حدود دو صفحه نوشته ذکر کرده که «قریب ۲۰ سال تا بعد از وفات مرحوم پدرم با آیت‌الله حائری در قم بودم. سپس به اصرار دوستان پدرم به تهران آمدم. خطری که اخلاق و ایمان جوانان را تهدید می‌کرد، از نزدیک دیدم و چاره‌ای جز پناه‌بردن به قرآن برای هدایت نیافتم». بنابراین مجالس بحث و تفسیر قرآن را برگزار کرد. سخنان او در مسجد هدایت نه ضبط می‌شد و نه یادداشت می‌شد. تا اینکه در سال ۴۱ و ۴۲ در زندان اوین تفاسیر را تکمیل و مکتوب کردند که بعد با عنوان پرتوی از قرآن به چاپ رسید.

محمدمهدی جعفری بخشی از مقدمه‌ای که آیت‌الله طالقانی در ابتدای این کتاب نوشته‌ا را خواند و گفت: «او همیشه توجهش به جوانان بود. در زندان قصر هم هنگامی که ایشان بدون آمادگی قبلی در جلسات محدود زندانیان با گروه‌ها و اندیشه‌های مختلف درباره آیه‌ای بحث می‌کرد، با شگفتی می‌دیدیم که نکات درخشانی از قرآن به ذهن ما بازتاب می‌دهد. از این جهت نکات ناب و بی‌ظنیری در همین چند جلد پرتوی از قرآن می‌بینیم».

در ادامه بهمین رضاخانی که در سنین جوانی از سال ۱۳۴۴ تا انقلاب با آیت‌الله طالقانی در ارتباط بود، در این جلسه درباره چگونگی تعامل او با جوانان سخن گفت.

او همچنین در بیان خاطراتی از آیت‌الله طالقانی گفت: «شنیده بودم یک روحانی در طالقان است و با سیستم ظلم مبارزه می‌کند ولی هرگز او را ندیده بودم. اولین بار شهید دکتر سامی من را با او آشنا کرد. از آنجایی که ایشان داغنه نداشتند و فقط جاذبه داشتند من شدیداً جذب ایشان و رفتار و گفتارشان شدم.»

«من و مرحوم طالقانی و قاضی طباطبائی وقتی جلسات دادگاه نهضت آزادی برگزار می‌شد، صبح‌ها می‌رفتم شماره می‌دادیم که مردم با نظم وارد دادگاه شوند و البته این کار مفید بود. خاطره‌ای که از مرحوم طالقانی در دادگاه دارم بی‌اعتنایی ایشان به رئیس دادگاه و هیئت همراه او بود. مرتباً سیگار می‌کشید. حتی وقتی درباره سیگار کشیدن به او تذکر دادند، فرمودند من این دادگاه را به رسمیت نمی‌شناسم و از نظر من دارای حرمت نیست».

بهمین رضاخانی همچنین گفت: «مرحوم علی‌بابایی نزدیک عید که می‌شد به ما سه نفر می‌گفت بروید پیش آقای نوید تا او پول بگیریم و به دست آقای طالقانی در زندان برسانیم. ما آن پول‌ها را به اسکناس‌های نوی دوتومانی و پنج‌تومانی تبدیل می‌کردیم. رساندن این پول‌ها به زندانیان کار آسانی نبود چون مقدارش زیاد بود و این کار ممنوع بود. اما افسرانی که آنجا بودند برای اینکه ارادت خود را به آیت‌الله طالقانی نشان دهند، این پول‌ها را ما قبول می‌کردند و عیناً تحویل آقای طالقانی می‌دادند. وقتی عید نوروز می‌شد و مردم به دیدار ایشان می‌رفتند، به هرکس یک پول نو عیدی می‌دادند. از این عیدی‌ها به من یک پنج‌تومانی رسید. معمولاً روی پول‌ها نام خود و زندان و تاریخ را می‌نوشت اما روی پنج‌تومانی که به دست من رسید نوشته بود: «شیی داریم سیه از ظلم و بیاد/ خموشیم و بود در سینه فریاد».

در سینه مظاهری، دیگر سخنران این مراسم بود که در ابتدای سخنانش گفت: برگزارکنندگان این برنامه، این پرسش را مطرح کرده‌اند که چرا نسل جوان امروز با اندیشه طالقانی بیگانه است؟ اما من می‌خواهم همین پرسش را به چالش بکشم و بگویم اصلاً چرا نباید این آشنایی را توقع داشته باشیم. او در توضیح سخن خود ادامه داد: بر اساس مقدمه‌ای که آیت‌الله طالقانی در ابتدای کتاب محوالموهوم خرقانی نوشته و همچنین اندیشه‌ها و رفتارهای او نشان می‌دهد این‌واذغدغه نوسازی اندیشه دینی داشتن و به تبار اصحاب‌طریان اندیشه دینی پیوست. ذغدغه‌ای که در مقابل اردوگاه‌های رقیب یعنی غرب‌انسان شکل می‌گرفت. مرحوم طالقانی جزء کسانی است که معتقد بود باید قرآن را به زندگی عادی و روزمره بازگرداند و به همین دلیل در زمانه‌ای که رایج نبود، قرآن را به فارسی نوشت تا برای مردم قابل فهم باشد. در زمانه مرحوم طالقانی از دهه ۲۰ تا ۵۰ چند اردوگاه رقیب وجود دارد که سازمان‌یافته‌اند. برای نوسازی اندیشه دینی باید رقیبا را شناخت. اولین رقیب، اندیشه‌های کسروی بود که در آن مقطع با اقبال مواجه شد و محورهای مختلفی دارد. مهم‌ترین محور آن نقد برخی باورهای شیعی و شیعی است. او افزود: دومین رقیب، مارکسیست و اندیشه‌های مارکسیستی است و جوانان هم در آن زمان به این اندیشه‌ها شوق توجه داشتند. از چند جهت این جریان تأثیر گذاشت. یکی اقتصاد بود. شاید برای همین بود که آیت‌الله طالقانی مالکیت در اسلام را نوشت. مسئله دیگر مارکسیست، ماده‌گرایی است که در گفتار مذہبی به این دهنه پر بوشت، شده است. نوعی از الحاد است که نواندیشه‌ها دینی به جنک آن می‌رفتند. مسئله سوم مارکسیست مبارزه است. گفته می‌شد مارکس مظهر مبارزه است و دین قابلیت مبارزه ندارد و در مقابل آن، اندیشه نوسازان دینی با آن مقابله می‌کنند و دلیلی که طالقانی هم پیوند میان سیاست، مبارزه و اسلام را مطرح می‌کند برای همین است.

سومین اردوگاه رقیب، علم‌گرایی بود. برای همین علم‌گرایی به ادبیات مبلغین دینی می‌شد. این هم به شکل برجسته در آثار طالقانی و در پرتوی از قرآن دیده می‌شود و شاید اگر هنگام نوشتن آن کتاب، بیرون از زندان بود و به منابع دسترسی داشت از رجاعات علمی بیشتری هم می‌کرد. برای نمونه اشاره او به نظریه تکامل داروین بود که طالقانی استدلال می‌کرد با آیات قرآن مغایرت ندارد. اما ما باید آثار روشنفکران دینی از جمله طالقانی را درون زمانه خودشان ببینیم. مثلاً حالا دیگر نه علمی بودن مسئله جوانان است و نه مبارزه. در دهه‌های جدید، اردوگاه رقیب عوض شده است. وقتی دیگری تغییر می‌کند، روشنفکرهای دینی هم درباره مسائل مثل عرف آزادی سخن می‌گویند. سازمان اندیشه دینی هم تغییر می‌کند. ما امروز حتی از آن هم عبور کردیم. بازمی‌گردیم به پرسش جلسه: چرا طالقانی دیگر مرجعیت ندارد؟ مگر ما همان جامعه هستیم؟ مگر پرسش… پرسش‌های آن جامعه است؟ اکنون در زمانه‌ای هستیم که خوانش‌های متفاوتی درباره حتی الهیات بیرون می‌آید. رسانه نسل جوان در اختیار ما قرار گرفته است. الهیات جدید آمده، مسائل جدید آمده و چرا فکر می‌کنیم می‌توانیم با اندیشه‌ای که دهه‌های ۳۰ و ۴۰ شکل گرفته پاسخ مسائل امروز را بدهیم؟ او ادامه داد: با این حال نباید این اندیشه را شکست‌خورده و به تاریخ پیوسته بدانیم. نباید نگاه ایستا داشت و انتظار داشت آثاری که برای نسل قبل نوشته شده همچنان پاسخ‌گو باشد. اما آنچه از میراث آنها می‌توانیم بیاموزیم روش آنهاست. همچنان که آنها توانستند رقیب و دیگری زمانه خود و بشناسند و با آن رقابت کنند ما امروز هم باید این چنین عمل کنیم. برای نسل امروز و جامعه امروز که انتظارات جدید از دین و نیز به ادبیات جدید دارد.در ادامه این مراسم، مستندی به نمایش گذاشته شد که از ۲۰ جوان پرسیده شده بود که آیا طالقانی را می‌شناسند یا خیر و چرا؟ در انتهای برنامه نیز پرسش‌های حاضران توسط سخنرانان پاسخ داده شد.

مهدی بازگان: طبق برنامه‌ریزی‌ها، چهارشنبه هفته گذشته اولین سفر سیاست خارجی مسعود پزشکیان با حضور در عراق رقم خورد. متن و حاشیه‌های این سفر حکایت از آن دارد که نه‌تنها دولت چهاردهم، سنگ‌بنای محکمی برای تقویت روابط با عراق طی چهار سال پیش‌رو گذاشته است، بلکه برنامه جدی برای تقویت دیپلماسی منطقه‌ای به موازات تلاش‌ها در راستای آغاز مذاکرات با غرب برای لغو تحریم‌ها دارد. در تحلیل اهمیت و ابعاد اولین سفر خارجی پزشکیان و نیز نتایج آن، مقامات عراقی اظهارنظرهای مثبتی داشتند و این سفر را مهم و تأثیرگذار خواندند. کم‌اینکه به نوشته ایسنا، حسین السعیری، نماینده پارلمان عراق، در گپ‌وگفتی که با روزنامه لبنانی الاخبار داشت، معتقد است: «سفر رئیس‌جمهور ایران به عراق، به‌ویژه در مسائل امنیتی و اقتصادی و امضای تفاهم‌نامه‌ها که در خدمت منافع دو کشور است، بسیار مهم و تأثیرگذار است».

یاسین عزیز، سیاست‌مدار کرد هم درباره سفر پزشکیان به کردستان، این سفر را نشانه واضحی از وجود منافع مستقیم ایران در اقلیم کردستان و نیز موقعیت و تأثیر آن بر نقشه سیاسی، چه در عراق و چه در منطقه دانست. عزیز در گفت‌وگویی با الاخبار، این سفر را ادامه مرحله روابط حسنه توصیف کرد که ماه‌ها پیش بین اقلیم و تهران به‌ویژه در زمینه عادی‌سازی روابط میان حزب دموکرات کردستان و ایران پدیدار شد. به گفته این تحلیلگر کرد: «با توجه به اینکه روابط ایران، سلیمانیه و اتحادیه میهنی کردستان روابط مثبتی بوده و هست، بنابراین کردم‌ش مجدد روابط اربیل و تهران تأثیر مثبت بیشتری بر همه خواهد داشت».

عزیمت به بغداد، استقبال رسمی و دیدار با رئیس‌جمهور عراق

صبح چهارشنبه هفته گذشته مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، به دعوت رسمی محمد شیاع السودانی، نخست‌وزیر عراق برای انجام سفری سه‌روزه، تهران را به مقصد بغداد ترک کرد. پزشکیان با بدرفه محمدرضا عارف، معصان اول رئیس‌جمهور و حجت‌الاسلام محسنی‌قمی، معاون بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری، راهی این سفر شد. جعفر قائم‌نپناه، معاون اجرایی رئیس‌جمهور، محسن حاجی‌میرزایی، رئیس دفتر رئیس‌جمهور، عباس عراقچی، وزیر امور خارجه، عبدالناصر همتی، وزیر اقتصاد، فرزانه صادق، وزیر راه و شهرسازی، محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی و مهدی سنائی، معاون سیاسی دفتر رئیس‌جمهور، پزشکیان را در اولین سفر خارجی همراهی کردند. مسعود پزشکیان در بدو ورود به عراق، در محل فرودگاه بین‌المللی بغداد، به شکل رسمی از سوی محمد شیاع السودانی مورد استقبال قرار گرفت. در مراسم استقبال رسمی از رئیس‌جمهور وی، از ناوختن سرود ملی دو کشور، پزشکیان و السودانی از تیکان تشریفات حاضر در محل سان دیدند و سپس مقامات عالی‌رتبه همراه را به یکدیگر معرفی کردند. مسعود پزشکیان در همان بدو ورود به فرودگاه بغداد، در پیامی و محل شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس حاضر شد و یاد این شهدا را به‌یاد آورد.
استقبال رسمی از مراسم استقبال رسمی، پزشکیان به محل کاخ ریاست‌جمهوری عزیمت و با عبداللطیف رشید، همتای عراقی خود دیدار کرد. رئیس‌جمهور اسلامی ایران در جریان دیدار با رئیس‌جمهور عراق، بر ضرورت توجه بیشتر بر همکاری‌های دوجانبه و منطقه‌ای تأکید کرد. پزشکیان خواستار تشکیل کمیسیون‌های تخصصی بود که دو کشور برای گسترش روابط بیشتر اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی شد. رئیس‌جمهور به سابقه دیرینه و تاریخی دو کشور ایران و عراق اشاره و بر ضرورت تشکیل اتحادیه‌مشترک کشورهای اسلامی تأکید کرد. رئیس‌جمهور عراق نیز در این دیدار ضمن خیرقدم به رئیس‌جمهوری اسلامی ایران، یاد و خاطره شهید رئیسی و شهید رئیس‌عبداللهمان را گرامی داشت. عبداللطیف جمال رشید حرکت در مسیر خرد دراز می‌دالات مالی از مورد تأکید قرار داد. مسعود پزشکیان عراق از شکل‌گیری توافق‌ها و امضای سندهای همکاری بیشتر بین دو کشور جمهوری اسلامی ایران و عراق استقبال کرد. او نقض و حاکمیت ارضی ایران و تئور شهید اسماعیل هنیه و کشتار مردم غزه و فلسطین را محکوم کرد.

از دیدار با نخست‌وزیر و حضور در نشست خبری مشترک تا دیدار با رئیس‌شورای عالی قضایی

بعد از دیدار دو رئیس‌جمهوری ایران و عراق، مسعود پزشکیان در محل کاخ نخست‌وزیری با محمد شیاع السودانی دیدار کرد و پس از آن نشست مشترک اعضای هیئت‌های عالی‌رتبه دو کشور برگزار شد. مسعود پزشکیان سپس با شرکت در نشست خبری مشترک با نخست‌وزیر عراق اظهار کرد: «توسعه روابط بین دو کشور مارکس دارد. ما به شرایط ژئوپلیتیک ایران و عراق تأکید داریم که سبب می‌شود دو کشور نقطه وصلی بین آسیا و اروپا باشند. او با اشاره به ابعاد مختلف سفرش به عراق تأکید کرد: «این سفر فرصت مناسبی برای به اشتراک گذاشتن دیدگاه‌های ماست و کام‌های آتی را در این ارتباط و در چارچوب تفاهات امضاشده برمی‌داریم. در این زمینه کمیته‌های تخصصی برای اجرایی‌شدن این تفاهم‌نامه تشکیل خواهد شد». رئیس‌جمهور اسلامی ایران در ادامه سخنانش اعلام کرد: «به تفاهات ملترم خواهیم بود و آنها را در کشورمان دنبال می‌کنم تا اجرایی شود. نباید هیچ مشکلی در این زمینه وجود داشته باشد. در این

زمینه ما با آقای سودانی در ارتباط هستیم».

در ادامه برنامه‌های سفر رئیس‌جمهور به بغداد، بعدازظهر چهارشنبه بود که مقامات عالی‌رتبه ایران و عراق در حضور رؤسای دولت‌های دو کشور، ۱۴ سند همکاری در حوزه‌های اقتصادی،فرهنگی،آموزشی،اجتماعی، هنری، رسانه‌ای، فنی-مهندسی، بازرگانی، حمل‌ونقل،سیاسی،ورزشی،کشاورزی وریزاتی به امضا رساندند. رئیس‌جمهور کشورمان در ادامه برنامه‌های سفر خود به عراق بافاق زندان، رئیس‌شورای عالی قضائی این کشور دیدار و گفت‌وگو کرد. در همین دیدار، رئیس‌جمهور به توافق مقامات ایران و عراق برای تدوین برنامه راهبردی جامع بلندمدت توسعه روابط دو کشور اشاره کرد و یادآور شد: «امروز سران ایران و عراق برای حل مشکلات پیش‌روی ارتقای سطح روابط فی‌مابین اراده جدی دارند و این برنامه می‌تواند

واکاوی متن و حواشی نخستین سفر خارجی دولت چهاردهم به عراق

گام نخست؛ دیپلماسی وحدت در منطقه

مسیر توسعه روابط و موانع و اقتضات آن را به دقت تعیین کند».

از دیدار با بازگانان و فعالان اقتصادی عراقی تا نشست با رهبران شیعه

مسعود پزشکیان بعدازظهر چهارشنبه ۲۱ شهریور ۱۴۰۳ در ادامه برنامه‌های سفر به عراق، در نشست با بازگانان و فعالان اقتصادی در این کشور شرکت کرد و در این دیدار، یکی از اهداف اصلی سفر خود به عراق را تسهیل مسیر فعالیت بازرگانان و تولیدکنندگان ایرانی برشمرد و در ادامه گفته‌هایش تصریح کرد: «در دیدارها و رایزنی‌های صورت‌گرفته با مقامات ارشد عراق، توافق کردیم که یک کارگروه تخصصی برای تدوین برنامه جامع راهبردی بلندمدت میان دو کشور تشکیل شود». او از تجار و فعالان اقتصادی حاضر در جلسه خواست همه مشکلاتی را که احساس می‌کنند در مسیر فعالیت آنها اخلال ایجاد می‌کند، از جمله مسائل مطرح‌شده در این جلسه را به کارگروه مذکور ارائه کنند و افزود: رونق فعالیت شما هم به‌نفع ایران است و هم عراق؛ حتما با کارگروهی که برای تدوین این برنامه راهبردی تشکیل خواهد شد، تعامل داشته باشید تا بهترین برنامه ممکن برای گسترش هرچه بیشتر تعاملات اقتصادی میان دو کشور تدوین شود. پزشکیان گسترش و رونق فعالیت اقتصادی و ارتقای امنیت و ثبات اقتصادی را دارای رابطه متقابل دانست و اظهار کرد: رونق فعالیت‌های اقتصادی و تبادلات تجاری نیازمند صلح، ثبات و امنیت است و هر چه این تعاملات گسترش یابد، باعث ارتقا و پایداری بیشتر ثبات و امنیت خواهد شد. رئیس‌جمهوری عصر چهارشنبه در ادامه برنامه‌های سفر به عراق، دیداری هم با ایرانیان مقیم این کشور داشت و با بیان اینکه در این سفر به دنبال رفع مشکلات پیش‌روی زندگی و فعالیت ایرانیان در عراق هستیم، خاطرنشان کرد: «معتقدم اگر راهی را که امانان به ما معرفی کرده‌اند پیموده بودیم، امروز وضعیت‌مان در داخل کشور و منطقه متفاوت بود؛ اگر ما بد واحده برآدم و بودیم، رژیم صهیونیستی جرئت نمی‌کرد چنین گستاخانه مرتکب جنایت شهیده». مسعود پزشکیان در جریان اولین روز سفر خود به عراق و در جریان دیدار چارچوب هماهنگی جریان حکمت عراق، با سیدعمر حکیم، رهبر جریان حکمت ملی عراق در بغداد نیز دیدار کرد. او بعد از این دیدار، در نشست رهبران گروه‌های شیعه عراق حاضر شد و ضمن ابراز خرسندی از دیدار و گفت‌وگو با اعضای چارچوب هماهنگی تشکل‌های شیعی این کشور، از میهمان‌نوازی دولت و مردم عراق در آیین یادآوری اربعین قدردانی کرد و این همستگی را مایه عزت و سربلندی دو ملت دانست. رئیس‌جمهوری با یکی از پیام‌های سفر خود به عراق را اعلام وحدت و انسجام میان کشورهای اسلامی عنوان کرد و گفت: اکثر کشورهای اسلامی با هم متحد باشند، آمریکا، اروپا و رژیم صهیونیستی به این راحتی جرئت نمی‌کنند مسلمان‌ها را بمباران و بعد هم با فریبکاری در دنیا ادعا کنند مدافع حقوق بشر و دموکراسی هستند. مسعود پزشکیان چهارشنبه‌شب به زیارت حرم مطهر امام موسی کاظم(ع) و امام جواد(ع) در کاظمین رفت.

سفر بی‌سابقه به اربیل و سلیمانیه

مسعود پزشکیان در دومین روز سفر خود به عراق و در یک اقدام بی‌سابقه وارد اربیل، مرکز اقلیم کردستان عراق شد و در فرودگاه مورد استقبال نجیروان بارزانی، رئیس اقلیم کردستان عراق قرار گرفت. البته پیش از این حضور، طی حاشیه‌ای شایان توجه، رئیس‌جمهور ایران با زیان کردی به سوالات شبکه رودوا پاسخ داده بود که پالس مثبتی را به اقلیم کردستان عراق فرستاد. پزشکیان در پاسخ به سؤال خبرنگار شبکه رودوا مبنی بر اینکه پیام شما برای شهروندان عراق اقلیم کردستان چیست؟ (به زبان کردی) گفته بود: «به آنها درود می‌فرستیم و در خدمت آنها هستیم». او افزود: «ان‌شاءالله به اقلیم کردستان سفر و در آنجا رایزنی خواهیم کرد. برنامه ما شامل سفر به اقلیم کردستان است». رئیس‌جمهوری تأکید کرد: «روابط میان ایران و اقلیم کردستان هم‌اکنون خوب است و با یاری خدا، برای تقویت آن تلاش می‌کنیم». وی یادآور شد: «در این سفر مسائل امنیتی، اقتصادی، سیاسی، علمی، فرهنگی و همه مسائل را بررسی خواهیم کرد». پاسخ‌های پزشکیان به زبان کردی و نیز اولین حضور او در اقلیم

سفر رئیس‌جمهوری به عراق آن هم به عنوان نخستین سفر رئیس کابینه چهاردهم قطعاً می‌تواند گام بزرگی در راستای دیپلماسی منطقه‌ای باشد. به‌ویژه آنکه سیاست خارجی ایران در چند سال گذشته و بعد از بدعهدی آمریکایی‌ها (که در خروج از برجام خود را نشان داد) در عرصه جهانی گرفتار یک بن‌بست غیر قابل‌کنمان بوده است. تحرک دیپلماسی منطقه‌ای فارغ از موقعیت بی‌ظنیری که می‌تواند از حیث دیپلماسی اقتصادی و وجود آورد، قطعاً این چشم‌انداز را نیز ایجاد می‌کند که ایران می‌تواند از طریق فعالیت‌های منطقه‌ای مسیر خود را به بازارهای جهانی هموارتر کند. این نگاه جدا از این واقعیت است که بخش بزرگی از رقابت در حوزه جهانی سیاست خارجی در منطقه‌ای شکل گرفته است که ایران بی‌شک امروز یکی از کانون‌های اصلی قدرت در آن محسوب می‌شود. در واقع و به تعبیر دیگر بازی مطلوب دیپلماسی در منطقه می‌تواند بدیلی برای رقابت‌های جهانی محسوب شود. امروز کشورهای مطرح در منطقه و همچنین کشورهای توسعه‌یافته جهانی جایگاهی جدی در کش‌وقوس‌های دیپلماتیک منطقه یافته‌اند و حضور به‌موقع ایران در این بزنگاه سیاست خارجی می‌تواند مؤلفه‌ای قابل توجه باشد. بر همین اساس باید حضور مسعود پزشکیان را در عراق به فال نیک گرفت. جدا از آنکه این دیپلماسی می‌تواند موقعیت و قدرت ایران را در منطقه به رخ بکشد و تضمینی برای تداوم آن نباشد قطعاً امکانی برای حضور بهتر در رقابت جهانی سیاست خارجی است که در منطقه به‌وضوح قابل مشاهده است.

شرق

گزارش

واکنش‌های ادامه‌دار

به نامه فائزه هاشمی

فائزه هاشمی در نامه‌ای از زندان اوین از فضای بند زمان در تصویر را ترسیم کرده که واکنش‌برانگیز شده است. به‌ویژه آنکه از نبود اعتقاد عملی به دموکراسی و آزادی اندیشه بر فضای زندان از طرف زندانیان حامی آزادی سخن گفته است. او در این نامه روایتی تلخ و تکان‌دهنده از بند زنان روایت کرده که سبب تاملی جدی شده است. در جدیدترین واکنش به‌ه این نامه، پروانه سلحشوری، نماینده پیشین مجلس، در یادداشتی نوشت: فائزه هاشمی را به صراحت کلام و شجاعت می‌شناسم. نوشتن دردنامه، نشانگر عمق نبود رواداری در جامعه‌ای است که حتی زندانیان تحمل

عقاید یکدیگر را ندارند. زمینه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و عدالت قضائی در ایران نیازمند جدی تحول، رواداری و مداراست. پیش‌ازین نیز صادق زیباکلام، فعال سیاسی اصلاح‌طلب، با انتشار یادداشتی در شبکه اجتماعی ایکس، به نامه فائزه هاشمی از زندان واکنش نشان داد و نوشت: بغض و کینه طیفی از اپوزیسیون از خانم فائزه هاشمی را می‌توان از سکوت رسانه‌های فارسی‌زبان به نامه ایشان ملاحظه کرد.

آن رنج‌نامه غایت‌سهامت اخلاقی و وفاداری فائزه به دموکراسی بود. در تأیید آنجه می‌گوید، می‌توانیم نگاهی بیندازیم به کارنامه زندانیان سیاسی در دفاع از دموکراسی بعد از انقلاب ۵۷. عباس عبدی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب، در مطلبی با عنوان «زندان در زندان: درباره نامه خانم هاشمی» نوشت: «گرچه ۳۸ م‌ه زندان بود ولی از همان موقع همیشه خوشحال بودم که با وجود سختی‌های زندان انفرادی، فقط یک ماه در آن بند عمومی به سر بردم. این حس ناشی از تجربیات زندانیان بند سیاسی (پیش و پس از انقلاب) بود که با شنیدل با مطالعه کرده بودم و هیچ‌گاه دوست نداشتم در چنین فضایی آکنده از بدبینی و اتهام‌زنی و بستگی زندگی کنم. جالب‌است که در همان یک ماهی که در بند عسادی بودم، زندانیان سیاسی این بند بودند و چقدر از فضای زندان سیاسی بد می‌گفتند و خوشحال بودند که به بند زندانیان عادی و مالی آمده‌اند. در این سال‌ها هم توصیف‌های زیادی از زندان عمومی بندهای سیاسی شنیده بودم که موجب تأسف بود. بخشی از بدبختی‌های دوران پس از انقلاب محصول همین تنش‌های درون زندان بود که پس از انقلاب روی مردم و جامعه آوار شد. خانم فائزه هاشمی درباره فضای زندان نامه‌ای را منتشر کرده است که از نظر حقیقت‌یابی شجاعانه بود و موجب احترام است. به نظر من این‌گونه نقدها از سوی کسانی که تصور می‌رود از جناح و جبهه مورد انتقاد هستند، بیشتر شنیده می‌شود و موجب تلطیف فضای سیاسی و تمایز میان حق و باطل می‌شود و باید به خانم هاشمی تبریک گفت که در این راه بیشکام شده‌اند. برای بهبود شرایط عمومی کشور باید از جایی آغاز کنیم که خودمان هم در آن حضور داریم. اگر قرار است از بیان حقیقت ترسیم. ابتدا باید درباره خود آژانده حرف بزنیم». احمد زیدآبادی، فعال سیاسی و روزنامه‌نگار، هم در کانال تلگرامی خود نوشت: «فائزه هاشمی با انتشار نامه‌ای از داخل زندان به موضوعاتی اشاره کرده است که برای هر زندان‌کشیده با تجربه و مستقلی، ظنی آشنا دارد. خانم هاشمی با نوشتن این نامه، شجاعت بی‌مانندی از خود نشان داده است. چنین حرکتی، شجاعتی فراتر از به چالش کشیدن محوخرق‌نری دولت‌ها را طلب می‌کند و فقط کسانی ارزش و اهمیت آن را فهم می‌کنند که تجربه‌های مشابه داشته باشند.

در زندان‌های دوران پهلوی هم داستان همین بوده است. اما قربانیان این شهوها، عمدتاً از سر محافطه‌کاری اما با پوشش مصلحت‌گرایی و بشگرشی از «سوءاستفاده رژیم» روی مشکلات خاک می‌ریختند و تمام بدسگالی‌ها را به «فشار زندان» نسبت می‌دادند. به‌همین دلیل پس از آنکه درهای زندان گشوده شد، مردم عادی، تک‌تک زندانیان سیاسی را بر دوش‌های خود گرفتند و با شسور و شوق آنان را در شهر چرخاندند، غافل از آنکه چند ماه بعد، برخی از همین «قهرمانان» از شدت جاه‌طلبی شخصی و خرد خاندنم‌هاشمی باید منتظر تندترین حمله‌های لفظی از هر سولعیه خود باشد، اما شجاعت اخلاقی و سیاسی او که «صدای بی‌صدایان واقعی» شده است، نزد خداوند بی‌اجر نخواهد ماند».